

maan mitä on tapahtunut. Hän näkee sen, kuitenkin käsittämättä. Sitte pyytelee hän: "Käy nukkumaan, Anni." Mutta Anni nauraa: "Eipäs, nukkumaanko kun on näin lystiä? Kerrankin, pitkän odotuksen perästä. Empäs ole vaan niin tuhma; näin kaunis ja rikasta kaikki, eikä yhtään näkkää, silloinko nukkumaan? Näkkää pakeneen uloin, en iloa —"

Silloin ponnistaa vanha kivenhakkaaja viimeisetkin voimansa. Hän ravistelee ja puistelee nukkuvaa huuhtaen: "Pekka, Pekka, lähe kotiin, lapsesi on vaarassa."

Valvalla saa tämä järkivähänsä liikkeelle: ettäkö kotiin, vaan miksi! hän hän makaa niin mukavasti täällä auringonpaisteessa, eikä hän Annilakaan tahdo, tuossahan se yhä laulelee: eipäs mennä kotiin, eipäs mennä kotiin. Pekasta näyttää kun horjattelis Annin, — mutta niin paljo kykenee hän jo käsittämään, että hän itse on, jonka jalat eivät pidä palkkaansa, niin hänhän se tietysti on, hän itse. Mutta mitä se tuo Anni, sitte höpisee illosta, sanoo, että tästä lähin sen kun nauretaan, ja että opettaja on oikeassa, sillä tavalla kun hän on elämän sellittänyt, ja mitäs se Anni yhä ojenteele kädellään taivasta ja huutelee: "Neljälajakolla me sitte tullaan, isä, sinä ja minä! Xiiti vaan yksin itkee!"

Pekan pää on liian raskas, pari askelta saa hän otetuksi kun jo kuin pölkky moksahtaa maahan.

Aurinko paahtaa. Kellot kaikkuvat. Linnut visertelevät. Joen pinta väikkyy ja Anni nauraa — nauraa.....

Hän ei voi istua paikallaan, täytyy juoksentella, täytyy kuin oravan hyppelehtiä. Muutamalla hyppäyksellä on hän portaalla, joka vie joen yli. Keskeellä kapeata lautaa hän istuu, jalat riippuvat vapaasti, mutta käsilään pitää hän itseään lujasti kiinni. Hän ei ymmärrä, mitä se on, hänen täytyy vaan alati puhua, yhä vaan puhua, ja tässä keskellä jokea on hänellä ainakin kalat kuuntelijoinaan. Niin, ja onhan siellä joessa myös Liisa, joka sinne hypäsi, kun ei elämä hänestä ollut kaunistu. Voi, Liisan kanssa hän haluaa jutella, sille hän tahtoo sanoa, minkä keinon hän on keksinyt —

Pitemmälle eivät lapsen ajatukset pääse. Xiiti muistuu hänen mieleensä ja taaskin ääni huokaa: "Xiiti, äiti rakas!"

Nopeasti vaihtelevat todellisuus ja mielikuvat Annin aivoissa: "Setä kulta", riemuitsee hän, "oletkos tiennyt että köyhällä ihmisellä voi olla niin hauskaa, niin hirveän, hirveän hauskaa? Tulehan tänne ukko, saat täällä paljo nähdä! Näin vaan kun käyt kumarifisi joen yli, näin kun minä, ja jätät jalat riipuksiin, niin tanssivat puut ja pistävät latvansa yhteen ja — mitäs tuo on? Minähän näen keijuja, pieniä, somia keijukaisia — setä, saanko mennä keijun luo?"

"Pekka, Pekka, Pekka!" jylisee kivenhakkaajan ääni, mutta paikaltaan ei hän pääse, hän on yhä kuin lamautunut. Huolettomasti mielin osoittaa Anni illoissaan syvyyteen: "Voi minä näen! Iso kala tepastelee ihka minua kohti. Päivää, herra Hauki! Ukkoparka, kun sinun aina vaan täytyy vettä ryyppätä; sanoppas terveisiä keijukaisille minulta, mutta muistakhan kuuletkos?"

Kauan kurottaa hän kahvipäänsä veden yli. Kätensä on hän päästänyt irti portaasta. Naurahdellen jatkaa hän puheluun. Pitäpäpäs kerrankin

etsiä Liisa sieltä, ei sitä ole täällä, eikä sitä näy tuollakaan. Joka suunnalle kääntelee Anni etsien päättään.

"Vaun näempäs jotain paljo kunnimpaa kuin Liisan; — syvällä vedessä loistaa pelkkiä kukkia suurella niityllä, ja keijut ovat ottaneet toisiinsa kädestä ja tanssivat ja kas, nyt viittaavat ne minulle, voi sentään, ihka minulle ne viittaavat. Ah, kuinka hienon kannella ne kaikki näyttävät, ja katetulla pöydällä höyryä keitot ja palstit. Mitäs ne sitte oikein tahtovat, nuo keijut? Kaunista seppeltänikö?"

Tästähän sen saatte, kas vain noin. Kiireesti tempoo lapsi kukat päältaaltaan ja viskaa syvyyteen.

Mutta syvyys haluaa enemmän kuin vain lapsen kukat.

Kysyvin, hätäisin ilmein katsoo Anni alas veteen. Hiljaa kuiskalle hän: "Ihanko totta, että tahtotte minua sinne, keijut?" ja äkkiä huudahtaa hän päättävän äänin: "Isän luo minun ei tee mieli, äidin luo, en saata mennä — keijut — tanssivat — minäkin tulen teidän kanssanne tanssimaan."

Jonkun sekunnin ajan heilahtelee tyhjä porras. Veden pinnalla kiirivä putoamisen synnyttämät renkaat, ilman halki kajahtaa pian lakaten: Anni, Anni! —

Muutaman hetken perästä kaikkua jälleen säännöllinen kalkutus läpi hiljaisuuden. Kivenhakkaajan täytyy tehdä työtä, jos tahtoo palan suuhunsa pistää. Köyhillä ihmisillä ei ole aikaa suremiseen. — Vähän vällä vilkasee vanha kivenhakkaaja Annin tyhjiin paikkiaan. Mutta hän näkee tänään huonosti, kiven tomu on saanut hänen silmänsä vuotamaan vettä. Niin, kiventomu, se sen varmasti vaikuttaa, sillä itkeä — mitä varten hän itkiisi? Hän kyllä tuntee tottuvansa tuskaa tuntemattomana elämään vaan ei se vaan taidakkaan olla niin helppoa kuin hän aina oli Annille vakuutellut. Mutta — ehkä kuiskaamalla hän sen sanoo — onkin Annikki siten onnensa saavuttanut — niin siten."

Väsyneesti hakata kalkuttelee hän edelleen; joka isku ikäänkuin kumartaishi: ihmisparkoja, ihmisparkoja!

Kärpäset surisevat. Aurinko paahtaa. Linnut visertelevät. Joen pinta väikkyy. Ja yksinään ui rantaa kohden lemmentukkasista solmittu seppel. —

James Whitcomb Riley ja Debs

James Whitcomb Riley ja Eugene Debs olivat läheiset ystävät lähes neljäkymmentä vuotta. Heidän ystävyytensä alkoi "kaukana uudispäivinä" ja kesti läpi Riley'n elin päivät. Useat tämän hoosierin (* runoilijan parhaimmat tuotteet ovat syntyneet ystävänsä Debsin antamasta innostuksesta. Kerran kun Riley oli sairaana vei Debs hänelle ruusuja, joista Riley paljon piti. Tästä ystävyysden osoituksesta runoilija heltyi kyyneliin ja sittemmin kirjoitti runonsa: "Ne kukat."

Siitä kuinka näiden kahden suurmiehen ystävyys ensiksi alkoi ja miten Debs joutui runoilijan asiaa edistämään Terre Hautessa, kertoo Debs itse seuraavasti:

* Hoosieri on Indianan valtiossa syntyneille annettu nimitys.

tämästä Terre Hautessa, kertoo Debs itse seuraavasti:

"70 luvun loppupuolella kiintyi huomioni eräseen kuvaukseen ma-

laiselämästä, joka oli julkaistuna eräissä paikkakuntamme lehdessä. Kirjoittaja näytti kastaneen kynänsä aivan samoissa kokemuksissa kuin mitä minäkin olin kokenut hoosieri nuoruuskaisena, ja se kuvaus, jonka hän antoi kun omasta lapsuudestaan veti minut puoleensa vastustamattomalla vihätyksellä ja muistini palaavilla mielikuvilla. Palavalla mielellä etsin kirjoittajansa nimeä. Hänen kuolemattoman maineensa oli jo silloin syntynyt ainakin mitä minuun tuli.

"Pian sainkin tietää, että James Whitcomb Riley ei ollut kukaan muu kuin 'Ben F. Johnson, Boonesta', jonka kieliurteelle kirjoitetut runot joita siihen aikaan julkaistiin Indianapolis Journalissa olivat hyvin haluttuja ja laajalti luettuja, ja joiden johdosta hänellä oli jo paikallinen maine 'hoosier runoilijan' nimellä. Näiden silloin julkaistujen runojen joukossa oli sittemmin niin tunnetuiksi ja kuuluisiksi tulleet runonsa 'The Frost is on the Pumpkin', 'The Old Swimming Hole' y. m. y. m.

"Paloitiin halusta saada nähdä tämä kotivaltioni nero, jonka runollinen ymmärrys, myötätuntoinen kotoisen murteemme tulkinta oli niin syvästi minua liikuttanut, ja siksi matkustin Indianapolisiin, vaan se oli minulle suuri pettymys, sillä sain tietää, että Mr. Riley ei ollut kaupungissa. Mutta tapasin kumminkin George Hittin Morning Journalissa, joka oli Riley'n kustantaja, ja hänen kauttaan tein sopimuksen laittaa tälle nousevalle runoilijalle ja humoristille vastaanotto tilaisuus Terre Hautessa.

"Hoosierin runoilijan ensimmäinen esiintymisen Terre Hautessa ei suinkaan onnistunut loistavasti, vaikkakin runoilija antoi erinomaisen näytteen taidostaan kansanomaisen ruonouden runollisessa tulkinnassa, esittäessään runoelmiansa henkilöitä. Tämä huvittelaisuus pidettiin vanhassa Dowlingin haalissa, ja kuulijakunta oli kovin pieni."

"Päätin mielessäni, että ei koskaan pitäisi enään tämän lahjakkaan hoosierin neron nöyryyttää itseänsä esiintymään niin pienelle kuulijakunnalle Terre Hautessa. Varmaankin kun hän seuraavalla kerralla täällä vieraillee, tervehtää häntä täysi haali voimakkailla suosioosoituksilla.

"Mutta voi pettymystä! toinen kuulijakunta oli vieläkin vähäisempi ensimmäistä. Hämmästykseni ja harmini oli ääretön. Mutta nyt vielä lujemmin päätin, että Terre Hauten täytyy nähdä James Whitcomb Riley ja tulla käsittämään, että tämä runoilija on kohonnut heidän omasta maasta, omaasta keskuudesta, kotoisen luonnon kasvattama kukka omalta niityltä, jonka maine kerran tulee levimään yli koko maan ja yli merien kaukaisimmillekin rannoille.

"Mutta kolmas yritys oli vieläkin täydellisemmin epäonnistunut kuin edelliseltä."

Mutta tietysti myöhemmin, kun New Yorkin kirjallisuusmaailma oli tervehtinyt Rileyä nerona ja kruunannut hänet kuolemattomalla maineella, heräsi Terre Hautenkin yleisö ylpelämään hänestä. "Ja kun hän tuli neljännen kerran Terre Hautteen, oli suuri auditoriumi ahdinkoon asti täynnä yleisöä, jokainen tuuma seisomatilastakin oli otettu ja satoja täytyi kääntää ovelta takaisin."

Riley ei kumminkaan koskaan unohtanut sitä miestä, joka häntä rakasti, ja tahtoi auttaa silloin kun muut olivat välinpitämättömiä.

Hän oli saanut kokea köyhyyttä, sy-

dänsuruja, pettymyksiä ja taistelua ja siis voi hän tuntea todellisen ystävänsä silloin kun sellaisen kohtasi. Hänen rakkautensa Gene Debsiin, jota hän sanoi jumalan taideteokseksi, oli melkein jumaloimista. Hän sanoi kerran: "Jumala oli tavattoman hyvällä tuulella silloin kun hän loi Gene Debsin, eikä hän tehnyt mitään muuta sinä päivänä."

Riley lahjoitti ystävänsä useita omakätisellä muistokirjoituksella varustettua runoteostaan, jotka kalliina muistona säilytetään Debsin kirjastossa.

Debs antaa seuraavan läheisen ja luonteenomaisen kuvan hoosierin runoilijasta: "Hänen useilla vierailuilla luonamme saimme nähdä kuinka kaikki ihmiset ja erittäinkin lapset rakastivat häntä. Jo kauan ennen kuin hän heräsi aamulla, olivat lapset kerääntyneet salimme häntä odottamaan. Yksi viisivuotias pikkuneiti kyynelöiden kertoi kuinka hänen isänsä oli turhaan yrittänyt saattaa häntä näkemään Rileyä opera-huoneella edellisena iltana (tämä oli Riley'n ensimmäisen loistoillan jälkeen Terre Hautessa) kun väkikutungos oli niin suuri. Ja siksi hän oli ensimmäisenä meillä seuraavana aamuna ja kun vakuutimme hänelle, että varmaan saisi nähdä runoilijansa, tanssivat hänen silmänsä ilosta. Vähän myöhemmin oli hänen kuppinsa kukkurallaan. Hän oli kiertynyt kätensä ihailtunsa kaulalle ja peitti hänen kasvonsa suudelmilla vakuuttamaan kuinka paljon rakasti häntä..."

"Toinen ihastunut tyttönen, mustasilmäinen ja kaunis, vakuutti ettei hän koskaan voisi lakata rakastamasta lasten runoilijaa. Hänellä oli sydän koristeella varustettu kaulanauha ja kun runoilija ihaili sitä kuinka kaunis se oli ja lisäsi: "tuollaista minäkin kannoin, kun olin pikkutyttö" katsoi tyttö häntä ensin ihmetellen ja sitten purskahti raikkaaseen nauruun."

Riley ja Debs rakastivat lapsia yhtä paljon kumpainenkin. Debs sanoo: "Suloisimmat, hellimmät, syvimät sanat mitä Galilean proletaari koskaan lausui olivat: "Sallikaa lasten tulla minun tyköni ja älkää kieltäkö heitä, sillä heidän kaltaistensa on taivaan valtakunta! Lapsuus! Mikä pyhä nimi! Kukkasia he ovat, kukkasia joilla on sielu, ja jos ihmisellä tässä maailmassa on jokin pyhä kutumus, pyhä velvollisuus, niin se on näitä ihmiskunnan hentoja nuppua ja kukkasia kohtaan."

Ja Riley on runoelmiaan tulkinut samaa kuin Debs kirjoituksissaan jo teoissaan. Tuuditettuna suurem ja epäsuosituksen kehossa (hänen isänsä oli neekerioirjuttua vastaan silloin kun oli kovin vaarallista olla sitä) oli Riley'n helppo ymmärtää ystävänsä Debsin leimuava sydän. Ja hänen runonsa John Brownista on kuin selityksensä siihen toiseen marttyyri kertomukseen, jonka sankari on Gene Debs: Riley myös kerran sanoi:

"The meanest man I ever saw
Allus kep' inside o' law;
And ten times better fellers I've
knoved
The blame garr' — jury's sent over
the road."

Jos hän eläisi tänä päivänä näkemässä rakkaan ystävänsä Eugene Debsin kuudenkymmenen neljän vuoden vanhana palvelemaan kymmenvuotista vaukua rangaistusta hallituksen vankilassa, (sentähden, että tämä piti puheen sotsa vastaan) niin mitä sanoisikaan hän nyt!